

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Identifikátor materiálu: VY_32_INOVACE_347

Anotace	Výuková prezentace .Na jednotlivých snímcích jsou postupně odkrývány informace, které žák zapisuje či zakresluje do sešitu.
Autor	Ing. Vadim Starý
Jazyk	Čeština
Očekávaný výstup	Žák umí řešit jednoduché lineární obvody s více zdroji metodou lineární superpozice.
Speciální vzdělávací potřeby	- žádné –
Klíčová slova	Lineární superpozice, lineární obvody
Druh učebního materiálu	Prezentace
Druh interaktivity	Výklad podpořený vizualizací a práce se zápisem do sešitu.
Cílová skupina	Žák
Stupeň a typ vzdělávání	Střední Vzdělávání - SOŠ
Typická věková skupina	15 - 17 let / 1. ročník
Celková velikost	VY_32_INOVACE_347.ppt 606 720kB
Škola, projekt:	VSŠ a VOŠ MO, Moravská Třebová ; Virtuální studovna, reg. č. CZ.1.07/1.5.00/34.0525
Vzdělávací oblast	Odborné vzdělávání
Vzdělávací obor:	Elektrotechnický základ
Téma:	Metoda lineární superpozice
Zdroje:	Uvedeny na poslední straně
Datum vytvoření materiálu:	18.10.2013
Datum pilotního ověření:	25.11.2013

Řešení elektrických obvodů metodou lineární superpozice

Potřebné znalosti:

- Znění 1. a 2. Kirchhoffova zákona:

První Kirchhoffův zákon

Algebraický součet všech proudů v uzlu se rovná nule.

Druhý Kirchhoffův zákon

Algebraický součet všech svorkových napětí zdrojů a všech úbytků napětí na spotřebičích se v uzavřené smyčce rovná nule.

- Princip metody smyčkových proudů:

Princip spočívá v použití druhého Kirchhoffova zákona. V každé smyčce si vyjádříme pomocný tzv. smyčkový proud, který řešíme pomocí soustavy lineárních rovnic o více neznámých.

- Princip metody uzlových napětí:

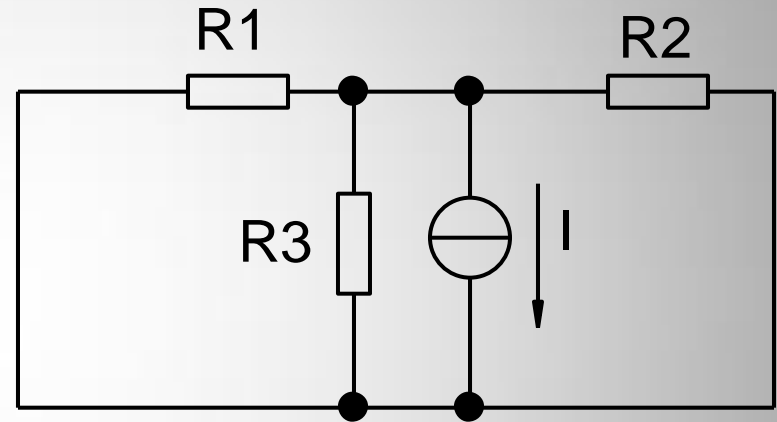
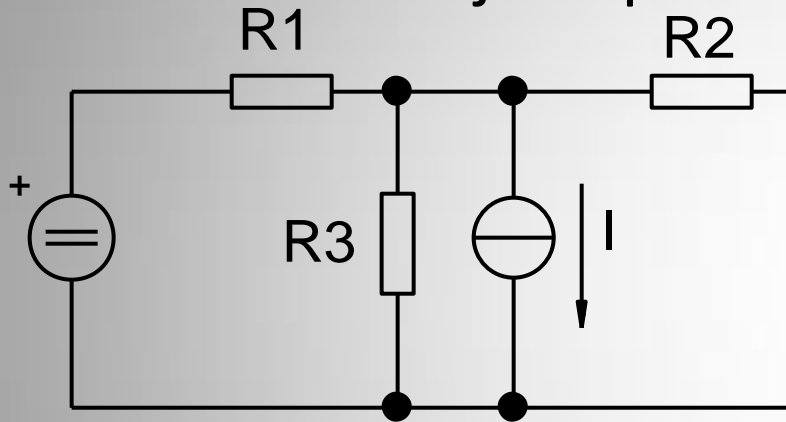
Princip spočívá v aplikaci prvního Kirchhoffova zákona na uzly v obvodu. Uzlová napětí vyjádříme jako napětí mezi libovolným uzlem a uzlem referenčním (vztažným), zpravidla se jedná o uzel, který spojuje nejvíce větví.

Metoda lineární superpozice (MLS)

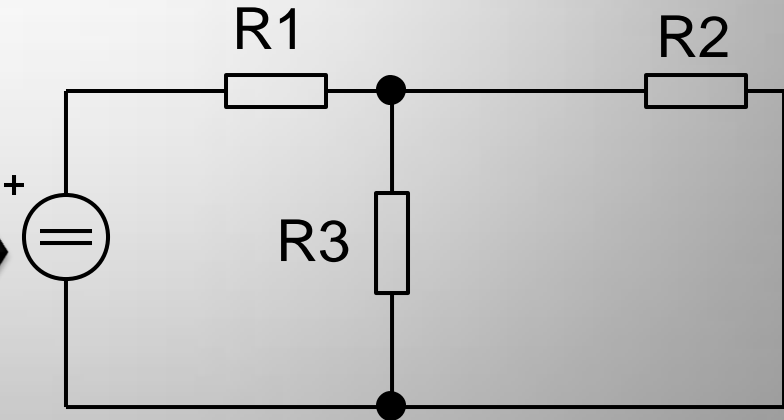
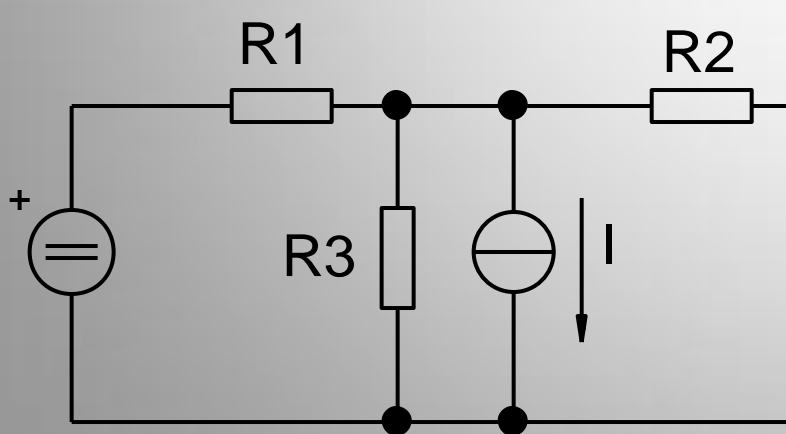
- Jedná se o další metodu řešení obvodů s více zdroji
- Oproti MSP a MUN lze tuto metodu použít pouze u obvodů s lineárními prvky (R, L, C)
- Princip je založen na řešení obvodu vždy jen s jedním zdrojem a to tak že:
 - zdroje napětí zkratujeme
 - zdroje proudu vyřadíme (rozpojíme)
- Výsledné napětí a proudy poté sečteme.

Metoda lineární superpozice (MLS)

Náhrada zdroje napětí:

Náhrada zdroje proudu:

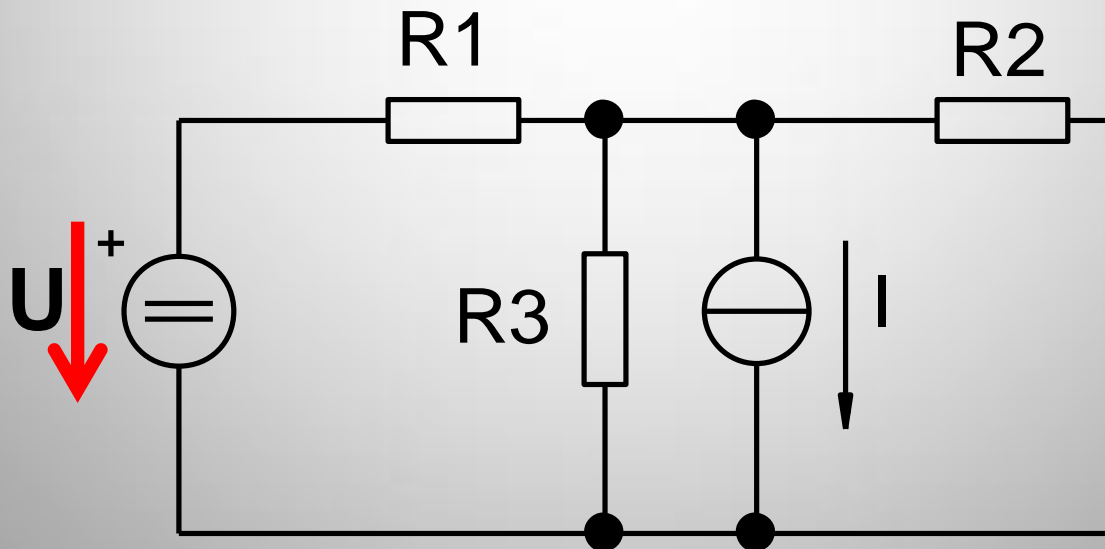
Metoda lineární superpozice (MLS)

Řešte obvod pomocí MLS, hodnoty jsou:

$R1 = 1 \text{ k}\Omega$, $R2 = 500 \Omega$, $R3 = 1 \text{ k}\Omega$, $U = 5 \text{ V}$, $I = 10 \text{ mA}$

Postup řešení:

1. Označíme polaritu zdrojů
2. Odstraníme zdroj proudu

Metoda lineární superpozice (MLS)

Postup řešení:

3. Vypočteme jednotlivá napětí a proudy se zdrojem napětí

$$R'_{23} = \frac{R_2 R_3}{R_2 + R_3} = \frac{500 \cdot 1K}{500 + 1K} \doteq 333,33 \Omega$$

$$R'_{celk} = R_1 + R_{23} = 1K + 333,33 = 1333,33 \Omega$$

$$I' = I'_{R1} = \frac{U}{R'_{celk}} = \frac{5}{1333,33} = 3,75 \text{ mA}$$

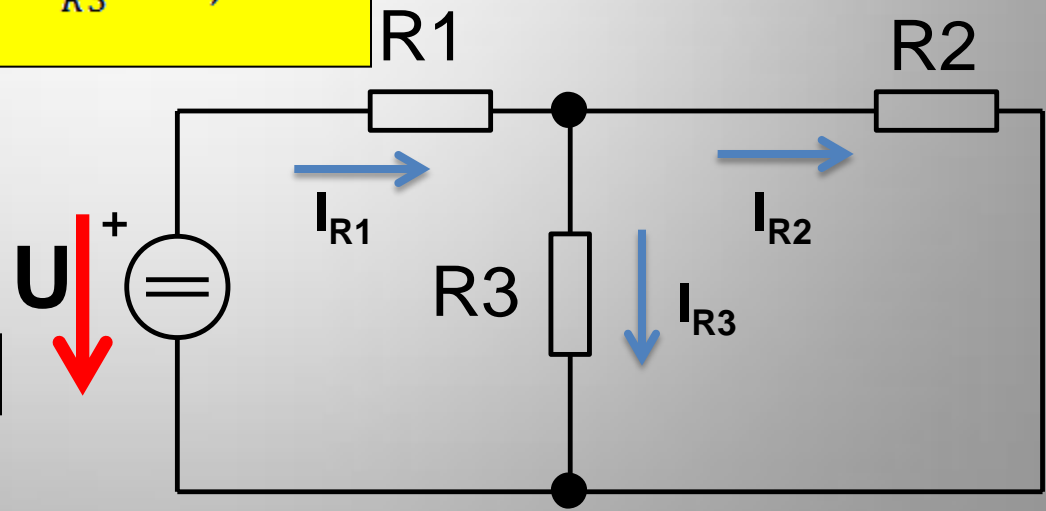
$$\frac{I'_{R2}}{I'_{R3}} = \frac{R_3}{R_2} \rightarrow \frac{I'_{R2}}{I'_{R3}} = \frac{2}{1} \rightarrow I'_{R2} = 2,5 \text{ mA} \text{ a } I'_{R3} = 1,25 \text{ mA}$$

$$U'_{R1} = R_1 I'_{R1} = 1k \cdot 3,75m = 3,75 \text{ V}$$

$$U'_{R2} = R_2 I'_{R2} = 500 \cdot 2,5m = 1,25 \text{ V}$$

$$U'_{R3} = R_3 I'_{R3} = 1k \cdot 1,25m = 1,25 \text{ V}$$

Proudy I_{R2} a I_{R3} jsou vypočteny ze znalosti 1. KZ a poměru odporů 1:2

Metoda lineární superpozice (MLS)

Postup řešení:

4. Vypočteme jednotlivá napětí a proudy se zdrojem proudu

$$R''_{13} = \frac{R_1 R_3}{R_1 + R_3} = \frac{1K \cdot 1K}{1K + 1K} = 500 \Omega$$

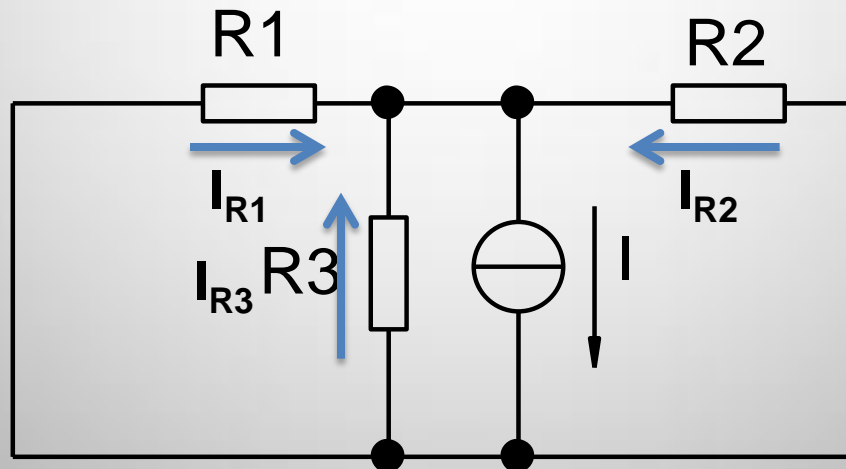
$$R''_{celk} = \frac{R_{13} R_{32}}{R_{13} + R_2} = \frac{500 \cdot 500}{500 + 500} = 250 \Omega$$

$$U'' = U''_{R1} = U''_{R2} = U''_{R3} = R''_{celk} I = 250 \cdot 10m = 2,5 V$$

$$I''_{R1} = \frac{U''_{R1}}{R_1} = \frac{2,5}{1K} = 2,5 mA$$

$$I''_{R2} = \frac{U''_{R2}}{R_2} = \frac{2,5}{500} = 5 mA$$

$$I''_{R3} = \frac{U''_{R3}}{R_3} = \frac{2,5}{1K} = 2,5 mA$$

Orientace proudů a napětí musí odpovídat Kirchhoffovým zákonům !

Metoda lineární superpozice (MLS)

Postup řešení:

5. Sečteme jednotlivé proudy a jednotlivá napětí, která nám vyšla s jednotlivými zdroji.

$$I_{R1} = I'_{R1} + I''_{R1} = 3,75m + 2,5m = 6,25 mA$$

$$I_{R2} = I'_{R2} + I''_{R2} = 2,5m + (-5m) = -2,5 mA$$

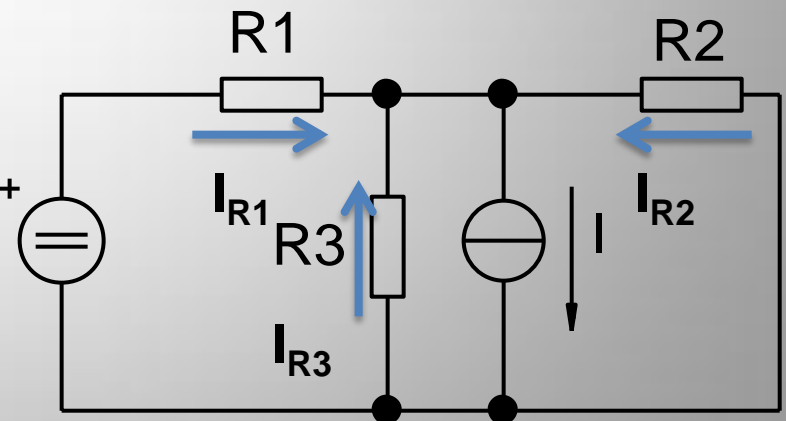
$$I_{R3} = I'_{R3} + I''_{R3} = 1,25m + (-2,5m) = -1,25 mA$$

$$U_{R1} = U'_{R1} + U''_{R1} = 3,75 + 2,5 = 6,25 V$$

$$U_{R2} = U'_{R2} + U''_{R2} = 1,25 + (-2,5) = -1,25 V$$

$$U_{R3} = U'_{R3} + U''_{R3} = 1,25 + (-2,5) = -1,25 V$$

Dostaneme výsledná napětí a proudy, pozor na jejich orientaci. Záleží, který zdroj je „silnější“

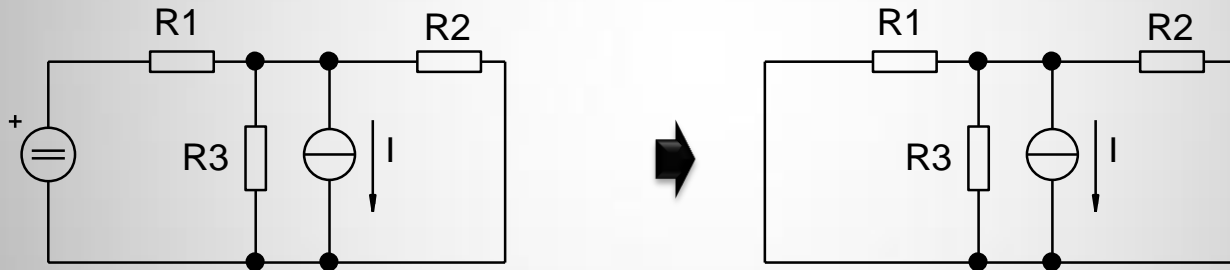
Opakování

1. V čem spočívá princip metody lineární superpozice?

Princip je založen na řešení obvodu vždy jen s jedním zdrojem a následném sečtení jednotlivých dílčích proudů a napětí.

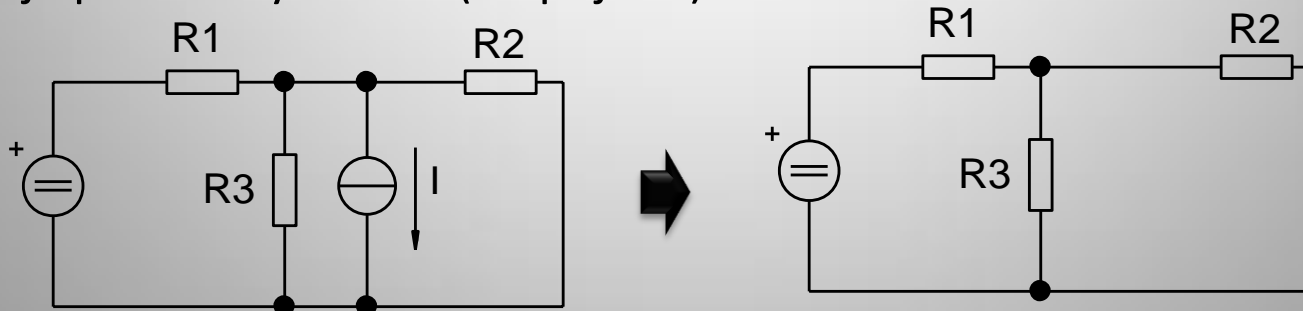
2. Jak nahradíme zdroj napětí? Nakresli.

Zdroje napětí zkratujeme

3. Jak nahradíme zdroj proudu? Nakresli.

zdroje proudu vyřadíme (rozpojíme)

Použité materiály

- BLAHOVEC, Antonín. Elektrotechnika II. 2. nezměň.vyd. Praha: Informatorium, 1997, 153 s. ISBN 80-860-7319-X.
- Superpozice. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-10-18]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Superpozice_\(elektrotechnika\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Superpozice_(elektrotechnika))

Použité obrázky

1. Schémata byly vytvořeny programem profiCAD, licence: VSŠ a VOŠ Moravská Třebová
<http://www.proficad.cz/>